

Asia: VN/21185/2020

Lausuntopyyntö työryhmän muistiosta sovittelun mahdollisuuksista hallintoasioissa

Lausunnonantajan lausunto

1. Missä asiaryhmässä hallint sovittelulla voisi olla tarvetta ja käyttöalaa?

Työryhmän keskusteluissa ja sen järjestämässä kuulemistilaisuudessa on muistion mukaan toistuvasti noussut esille, että sovittelun tai jonkin sitä vastaavan menettelyn luonteva paikka olisi oikaisuvaatimusvaiheessa. Sen jälkeen asianosaisten oikeusturvan tarpeen on arvioitu usein edellyttävän asian ratkaisemista normaalissa oikeudenkäyntimenettelyssä. Sovittelun kytkeminen varsinaista hallintotuomioistuinkäsittelyä edeltävään vaiheeseen antaisi mahdollisuuden pyrkiä rajaamaan mahdollisesti jäljelle jäävä erimielisyys selkeästi oikeudellisiin kysymyksiin. Sovittelu voisi sopia esimerkiksi asiaryhmiin, joissa voitaisiin yhdistää useita samaa henkilöä koskevia asioita sovitteluun. Tällöin henkilön kokonaistilannetta voitaisiin tarkastella paremmin kaikkien asiaan vaikuttavien seikkojen kannalta.

2. Mihin asiaryhmään hallint sovittelu ei ehdottomasti sovellu?

Työryhmä on tunnistanut muistion kohdassa 4. sovittelun este tilanteet. Pidän muistiossa esitettyjä perusteluita näiden tilanteiden osalta asianmukaisina.

Sovittelulla ei voida poiketa myöskään viranomaisen harkintavallan rajoista. Sovittelun käyttöala on vähäinen asiaryhmissä, joissa esimerkiksi tietyn etuuden saamisen edellytykset on laissa tarkkaan säädetty, eikä asiassa jää harkinnanvaraa, sekä muun muassa asiaryhmissä, joissa soviteltava intressi on pieni tai kyse on selvästi perusteettomasta vaatimuksesta.

3. Tulisiko hallintoasioiden sovittelua kehittää viranomaisessa esimerkiksi oikaisuvaatimusvaiheessa hallintolainkäytön vaihtoehtona vai hallintotuomioistuimessa?

Asian sovittelu oikaisuvaatimusvaiheessa on tarkoituksenmukaisempaa ja joustavampaa kuin hallintotuomioistuimessa tapahtuva sovittelu. Oikaisuvaatimusmenettely on hallintoasioissa laajasti käytössä, ja siihen toisaalta jo nykyisellään kuuluu viranomaisen velvollisuus tarkastella kriittisesti oikaisuvaatimuksen kohteena olevaa päätöstään. Myös voimassa oleva laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa mahdollistaa sen, että tuomioistuin voi jo nykyisen lainsäädännön mukaan edistää oikeudenkäynnin osapuolten sovinnollisuutta esimerkiksi suullisessa valmistelussa. Kuten työryhmän

muistiossa on todettu, voisi lain tasolle nostettava maininta sovinnollisuuden edistämisestä kuitenkin rohkaista hallinto-oikeustuomareita toimimaan tässä tarkoituksessa.

4. Jos sovittelu toteutettaisiin osana hallintoprosessia, olisiko luontevampi toteuttamistapa varsinainen sovittelu osana hallintoprosessia vai osapuolten välisen sovinnon vahvistaminen?

-

5. Olisiko hallintoprosessilakiin aiheellista lisätä säännös tuomioistuimen tavoitteesta tai velvollisuudesta sovinnollisuuden edistämiseen prosessin aikana?

Lain tasolle nostettava maininta sovinnollisuuden edistämisestä voisi rohkaista hallinto-oikeustuomareita edistämään sovintoa. Kuten muistiossa on todettu, ei mahdollinen sovinnon edistämistä koskeva säännös voisi olla tuomaria velvoittava, ja säännöksen soveltamisen harkinnassa olisi otettava huomioon muistiossa todetut sovittelun esteet.

6. Muuta huomioitavaa?

-

Kostama Outi
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri